

«Φοίνισες» Εὐριπίδη - 'Εθνικό θέατρο, «'Αμλετ» Σαίξπηρ - 'Ολντ Βίκ

Τό άρχαιο δράμα άπ' όποιον ποιητή κι άν έχει πλαστούργηθεί, παραδίδεται άνά τους αιώνες άφειδώλευτο και μ' όλη τή μεγαλοπρέπιά του γιά τήν άπό σκληρής διδασκαλία του. Πλουτισμένο με τό εμπνευσμένο δραματικό πάθος, τό φιλοσοφικά μηνύματα, τίς παραστατικές ιστορικές και μυθολογικές άνοξρομές και τό άπροσμέτρητο κάλλος τοῦ λόγου, είναι μία πνευματική θλη εύγλαστη, προσφερόμενη παντοτινά γιά δημιουργική σκηνηκή πράξη. Τό άρχαιο δράμα άν και ύποκρύπτει τό δραματουργικό άρχέτυπο πού τό διαμόρφωσαν, άποδεσμεύει τό σύγχρονο έρμηνευτή του, άπό φιλολογικές ύποχρεώσεις πού συχνά ή ύπερτίμηση τής οημασίας τους άπολλάγει σέ εξορμαλισμό και στεριότητα τής έρμηνείας.

Γιά τήν άποφυγή αύτοῦ τοῦ κινδύνου έχουμε πολλές προσπάθειες. Κι άπ' αυτές άλλες έδωσαν θαυμάσια άποτελέσματα, άλλες μετριότερα κι άλλες φτάνουν σέ ύπερβολές άνούσιες. Ένώ παράλληλα διαμορφώθηκε και διατηρείται μέχρι σήμερα μία σχολή έρμηνείας τοῦ άρχαιου δράματος - ή προσφορά τής στή στάδια τής εξέλιξης τής είναι άνομφιοβήτητα πολύτιμη - πού έδώ και κάμποσα χρόνια δεν έχει νά έλδειξει παρά μόνο τήν τυποπομένη νοικοκυριάτικη πείρα τής στήν τεχνική πρακτική τοῦ θεάματος. Αύτή ή «σχολή» στεγάζεται κυρίως στό 'Εθνικό θέατρο, πού σπώνει και τό μεγαλύτερο μέρος τών φεσιθά άρχαιου δράματος.

Μία άπό τίς κλασικές «ακαδημαϊκές» (γιά νά δώσουμε ένα διακριτικό όρο σ' αύτή τή σχολή) παραστάσεις τοῦ ΕΘ, είναι οι «Φοίνισες» τοῦ Εὐριπίδη πού παρουσιάζει φέτος ('Επιδαυρος - 'Ηρώδεις), σέ σκηνοθεσία τοῦ έμπειρου και προκιομένου τεχνίτη αύτής τής σχολής Α. Μινωτή.

Οι «Φοίνισες», ή πιο μεγάλη σέ διάρκεια τραγωδία (παίχτηκε γύρω στή 409 π.Χ.) αναφέρεται με τήν ύπερφορτωμένο μύθο τής, στοῦς πολύπαθους Λαδοσκίδες πού ή ιστορία τους ένέπνευσε πολλές τραγωδίες. 'Ο Εὐριπίδης άντας σέ προχωρημένη ηλικία, με δοκιμασμένη τήν ποιητική τέχνη του και τή φιλοσοφική έμβέλειά του, μεταναίώνει σέ ύψιστη τέχνη τοῦς άντιπολεμικούς στοχασμούς του δραματοποιώντας τό μύθο τοῦ άδελφοκτόνου πολέμου τοῦ 'Ετεοκλή και Πολυνέκτη. Με θεματολογικό πυρήνα τήν άλληλοσφαγή τών δυό γιόν τοῦ Οιδίποδα, ό ποιητής, ξετυλίγει ένα μεγάλο μέρος τής συγκλονιστικής τραγικής «μοίρας» τοῦ Λαίου και τών γόνων του.

'Ο Πολυνέκτης, με άργυρικό στρατό έκστρατεύει κατά τής πατρίδας του θήδας, διεκδικώντας τό θρόνο άπό τόν άδελφό του 'Ετεοκλή, ό όποιος όθetteπε τή συμφωνία νά κυβερνά τόν ένα κρένο αύτός και τόν άλλο χρόνο ό Πολυνέκτης, τή χώρα τοῦ τυφλοῦ πιά πατέρα τους Οιδίποδα. 'Η μόνα τους 'Ιοκάστη μάτοια προσπαθεί νά φιλήσει τό παιδιά τής και νά τά κάνει νά δουν ό καθένας τό δικό πού έχει κάνει. 'Ο ένας είναι κατακρατής τής έξουσίας και δίκτης τοῦ άδελφού του. 'Ο άλλος ζητά τό δικό του έπιτιθέμενος ένάντια στήν πατέρα του. 'Από τήν έμφύλια διαμάχη νικητής δέ θγαίνει κανείς. Τά δυό άδελφία άλληλοσφάζονται. 'Η 'Ιοκάστη στή θέα τών νεκρών κορμών τους αφόζεται μονάχη τής. 'Η 'Αντιγόνη κι ό διωγμένος άπό τόν

Κρέοντα τυφλός Οιδίποδας φεύγουν άπ' τή γή τους. 'Η χώρα μακαλεύτηκε. Κουφάρια οι δυό στρατοί. 'Ετσι τό θέλπει ή «θεία δίκη» ή αύτός είναι ό άπαραράλευτος νόμος τοῦ πολέμου. Νά δυό κλειδιά έρμηνείας τοῦ έργου. 'Η σοφία τοῦ Εὐριπίδη τό παραχωρεί και τό δυό.

'Η παράσταση τοῦ Α. Μινωτή δεν μοιάζει νά επέλεξε όριστικά ούτε τό ένα, ούτε τό άλλο. 'Επείθε θαλά και με τό δυό, και με έναν «καθωοπρέπει» τρόπο. Τό φιλοσοφικοπολιτικό μήνυμα τοῦ Εὐριπίδη άτροφικό άπό τή σκηνοθετική έρμηνεία, ούζεται εύτυχώς άπό μόνο του. 'Όσο γιά τίς τραγικές φυσιογνωμίες τών βασικών ήρώων τοῦ έργου, δεν σάθηκαν παρά μόνον ή 'Αντιγόνη τής Μ. Σκούντζου και ό Οιδίποδας τοῦ Α. Μινωτή. Μέσα άπό τήν καλοκουρντισμένη σέ ρυθμό και τόνα παράσταση, έμφανίζονται οι ήθοιοι πού κρατούσαν τοῦς ρόλους ύπηρετώντας τό δικό τής άπαγγελτικής συμμετρίας τοῦ λόγου. 'Ο άπαγγελτικός λόγος και ή σχηματική - ψυχρά μελετημένη κίνηση, άποστεύνει συχνά τίς έρμηνείες τών ήθοιοῦν τοῦ ΕΘ. Όταιοι άσφαλός ό αισθητικός καθωοπρέπισμός τής σχολής κι όχι οι ήθοιοι. Κι ένα σωρό άλλα φταίνε, πού δεν είναι τής ώρας νά άναφερθούν.

'Η Μ. Σκούντζου στό πρώτο μέρος τοῦ ρόλου τής δεν μπόρεσε νά δώσει ούτε τό χαρακτήρα, ούτε συγκεκριμένα τό συναισθήματα πού κατέχουν πριν άπό τήν άδελφοκτόνα σύγκρουση τήν 'Αντιγόνη. Εύτυχώς όμως ή άπόδοσή τής, στό δεύτερο και κυριότερο μέρος τοῦ ρόλου, 'Ανθρώπινη, άληθινή αισθαντική, κλιμάκωσε τό σπαργμό τής 'Αντιγόνης γιά τό καμν τών άδελφών και τής μάνας τής και έδωσε τό άνώστημα τοῦ ήθους τής ήρωίδας πού συναντάμε στό 'Ισοκλή. 'Ο Α. Μινωτής ήταν μία έπιθλητική τραγική φυσιογνωμία τοῦ Οιδίποδα.

Στίς καλές έρμηνείες έντόσσονται ό άγγελιαφόρος τοῦ Ν. Τσακίρογλου, ή κορυφαία τής Α. Γλυκοφρύδη, ό Τείρεας τοῦ Ζ. Τσάπλη και ό Κενοικέας τοῦ Α. 'Αντωνόπουλου.

'Η μουσική τοῦ Μ. Θεοδωράκη - τολμάμε νά πούμε τό διαμόνη τής παράστασης - δεν άποτελεί μία συνηθισμένη μουσική επένδυση τών έπεισοδίων ή τών στάσιμων. 'Εμπνευσμένη και άπό τήν παραμικρότερη πιτυχή τοῦ δράματος, διαθέτει τό χαρακτηριστικό μιας άλοκληρωμένης σύνθεσης, πού μπορεί νά άκουστεί αύτοδύναμα και άκόμη χωρίς τή συνοδεία τοῦ κειμένου νά μεταδώει τό ποιητικό μεγαλείο του.

Τά κοστούμια τοῦ Δ. Φωτόπουλου - κυρίως τοῦ καρού - καλάθιστα κρηματικά.

«'Αμλετ» άπό τό «'Ολντ - Βίκ»

Στό θέατρο Λυκαβηττοῦ γιά δυό μόνα βραδιές άκούστηκε ό μεγαλύτερος ποιητικός λόγος τοῦ Σαίξπηρ, άπό τόν θίασο τοῦ 'Ολντ Βίκ πού παρουσίασε τόν «'Αμλετ» σέ σκηνοθεσία Τόμυ Ρόμπερτσον.

Στόν άφοριστικό παρή τή ρεαλιστικότητα του σκηνηκό χώρο τοῦ σκηνογράφου Ρόμπιν 'Αρτσερ ή σκηνηκή πράξη και ό μύθος εξέλισσονταν με διαυγεια και πειθαρχία άπό τοῦς ήθοιοῦς. 'Ο σκηνοθέτης οποποιούμενος όποιοσδήποτε έκσυγκρονισμούς, κίνησε τή πρόσωπότητά μέσα άπό μία παραδοσιακή αισθητική άντίληψη πού άποσκοπεί στόν προσδιορισμό τών ιστορικών πλαισίων τής εποχής πού γράφτηκε τό έργο. Σ' αύτό σνηγορούν και τό κοστούμια τοῦ 'Αρτσερ. Αύτός ό στόχος δεν άφείρεσε ώστόσο τή δυνατότητα τής ψυχογράφησης τών προσώπων. Οι ήθοιοι καθοδηγούμενοι πρὸς τό ρεαλιστικό παίξιμο είχαν όλα τό περιθώρια - άνάλογα με τίς έκφραστικές τους ικανότητες - νά διαπλάσουν τίς ζητούμενες άπό τόν Σαίξπηρ μορφές τοῦ δράματος.

'Ο πρωταγωνιστής τής παράστασης Ντέρεκ Τζάκομπι πού έρμήνευσε τόν Δανό πρίγκιπα δεν μπορεί νά κρηεί με τό συνηθισμένο κρητήριο. Πρόκειται γιά καλλιτέχνη με μία έξοχη τεχνική, έλεγχόμενη και πλουτισμένη κάθε στιγμή άπό τή συναισθηματική και διανοητική ύποκριτική διεργασία. Κυρίαρχος τών έκφραστικών μέσων του, εύέλκιος στίς ψυχολογικές μεταπτώσεις, ό Ντ. Τζάκομπι έπλωσε ένα πολυπτυχο χαρακτήρα πού συναντιέται συνεδιστ με τήν άνοπότερη τραγική «μοίρα» του και συμβάλλει στήν «κάθαρση» και στή λύση τής τραγικής. 'Ο προσφερόμενος άπό τόν Τζάκομπι σαιξπηρικός λόγος διέθετε τήν έμεσότητα τής καθημερινότητας, τή μελωδικότητα τής ποίησης, τή σαφήτητα τής κταιγίδας.

'Ιδιαίτερα αξιόλογες ήταν επίσης οι όπαδόσεις τής Τζέης Γουάιμαρκ, τοῦ Ρόμπερτ 'Εντισον, τοῦ Τζών Ρόου και Τέρενς Ούιλτον.

Κλείνοντας τό σημείωμα αυτό άπισμαίνουμε σάν ιδιαίτερα ένδιαφέρουσα τήν ιδέα τοῦ σκηνοθέτη πού εύτύχησε και σκηνηκό, νά λέει ό «'Αμλετ» τόν περίφημο μονόλογο «Νά ζει κανείς ή νά μή ζει» στήν 'Οσέρλα, εύρημα πού έκανε τό κείμενο περισσότερο άμεσο και άνθρώπινο.